

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ
УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

БЕРЛАЧ О.П.
ПЕРСПЕКТИВА В ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ
(Методичні рекомендації і тестові завдання)

Луцьк 2017

Рекомендовано до друку

*Вченою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(Протокол № 4 від 20 грудня 2017 р.)*

Рецензенти:

Лесик О.В. – доктор архітектури, професор кафедри образотворчого мистецтва.

Марчук В.П. – голова Волинської організації національної спілки художників України,
член спілки художників України.

Берlach О. П. Перспектива в образотворчому мистецтві. Методичні рекомендації і тестові завдання. / О.П. Берlach – Луцьк: ПВД «Твердиня», 2017. – 8 с.

Методичні рекомендації і тестові завдання з курсу «Перспектива в образотворчому мистецтві» спрямовані на перевірку знань з вивчення теоретичних і практичних завдань з перспективи як науки, відповідно до програми курсу та навчального плану.

Адресовано для студентів напряму “Образотворче мистецтво”, педагогічних навчальних закладів.

УДК 71. 742

© Берlach О. П., 2017

Вступ

Усі предмети, які нас оточують (плоскі фігури, об'ємні тіла) мають певну форму, розмір і колір. Проте, розглядаючи предмети з різних точок і на різних відстанях їх параметри сприймаються по-різному: з віддаленням від нас предмети будуть здаватися дедалі дрібнішими, колір набуває синюватого відтінку, паралельні лінії нам здаються такими, що сходяться в одній точці, на близькій віддалі ми бачимо дрібні деталі предметів, на більшій лише великі, а на значній лише силуети. Отже ми бачимо предмети, не такими, якими знаємо їх з свого миттєвого досвіду.

Німецький художник епохи Відродження Альбрехт Дюрер запропонував під час зображення видимих предметів на площині (аркуші паперу, полотні) користуватися спеціальним приладом, суть роботи якого така: художник, зберігаючи нерухомим око, на прозорому склі обводив контури предметів, які видно крізь скло. Потім замість скла використовував квадратну сітку і позначивши положення точки у квадратах, переносив їх зображення у відповідні квадрати на картині. Прийоми роботи з приладом Дюрера і відбивають суть утворення перспективного зображення. Перспектива означає “дивитись крізь”, “правильно бачити”.

Традиційно наглядне зображення об'ємних предметів виконується на основі аксонометричного проектування. Проте, аксонометричне зображення, засноване по методу паралельного проектування, не дає достовірного зображення предмета. Найбільш правдиве об'ємне зображення дає зображення у вигляді перспективних рисунків і креслень побудованих методом центрального проектування. Зображення предмету, отриманого на поверхні (площині) методом центрального проектування *називається перспективою*. При центральному проектуванні всі точки предмета, який зображаємо, проектуються на площину проєкцій променями, що проходять через точку S , яка називається центром проектування. Залежно від вигляду поверхні на якій виконуються перспективні зображення, останні діляться на лінійні (зображення на площині), панорамні (зображення на поверхні циліндра), купольні (зображення на поверхні сфери).

Для аналізу предмету, як правило, використовують лінійну перспективу. Вона є основою реалістичного рисунку, і дає більш наглядне зображення предмету порівняно з іншими проєкціями, оскільки в лінійній перспективі предмет зображається таким, яким ми його бачимо. Недоліком лінійної перспективи є складність вимірювання розмірів.

Варіанти тестових завдань з курсу «перспектива в образотворчому мистецтві» (Модуль 1).

1. Предметною площиною називають:
  - А) Безмежну горизонтальну площину на якій знаходяться картина, глядач і усі предмети.
  - Б) Картинну площину, на якій знаходяться картина;
  - В) Вертикальну площину на якій знаходяться картина, глядач і усі предмети.

2. Основою картини називають:
  - А) Лінію перетину картинної і предметної площини;
  - Б) площину, яка проходить через око спостерігача горизонтально,
  - В) вертикальна площина, перпендикулярна предметній.

3. Точкою стояння називають:
  - А) Основа перпендикуляра який проведений з точки зору на предметну площину;
  - Б) Вертикальні і горизонтальні лінії, положення яких обумовлено силою тяжіння,
  - В) Точка, розміщена на лінії горизонту.

4. Висотою точки зору називають:
  - А) Довжину перпендикуляра яка визначається відстанню від точки зору до предметної площини,
  - Б) Рівномірно розміщені в просторі відрізки однакової довжини,
  - В) Довжину паралельних ліній від точки спостереження до картинної площини.

5. Нейтральною площиною називають:
  - А) Площину яка проходить через висоту точки зору паралельно до картинної площини.
  - Б) Площина, яка проходить через око спостерігача горизонтально.
  - В) Вертикальна площина, перпендикулярна предметній, розташована так, що лінія, яка з'єднує око спостерігача з центром предмета.

6. Предметним слідом нейтральної площини називають:
  - А) Лінію перетину нейтральної і предметної площини, яка проходить через точку стояння паралельно основі картини.
  - Б) Паралельні лінії будь-якого напрямку, що лежать в горизонтальних площинах.
  - В) Лінія перетину картинної площини і площини горизонту.

7. Предметний простір – це

- А) Безмежний простір за картинною площиною.
- Б) Безмежний простір перед картинною площиною.
- В) Безмежний простір на предметній площині.

8. Нейтральний простір – це

- А) Простір між картинною та нейтральною площиною.
- Б) Простір між картинною та предметною площиною.
- В) Простір який починається від предметної площини.

9. Уявний простір – це

- А) Безмежний простір який починається від нейтральної площини.
- Б) Безмежний простір який починається від предметної площини.
- В) Безмежний простір який починається за картинною площиною.

10. Картинна площина – це

- А) Площина проєкцій, або картина розміщена перпендикулярно до предметної площини на ній отримують перспективне відображення предмету.
- Б) Площина проєкцій, або картина розміщена паралельно до предметної площини
- В) Площина на якій розміщені предмети.

11. Площиною горизонту називають

- А) Площину паралельну до предметної площини, яка перетинає картину на рівні очей глядача.
- Б) Площину проєкцій, розміщених перпендикулярно до предметної площини і на ній отримують перспективне відображення предмету.
- В) Площину паралельну до площини горизонту, яка перетинає картину на рівні очей глядача.

12. Лінією горизонту називають

- А) Лінію утворену при перетині площини горизонту з картиною.
- Б) Лінію перетину картинної площини з площиною горизонту
- В) Лінію, яка знаходиться на рівні наших очей.

13. Нейтральною прямою називають

- А) Лінію перетину площини горизонту з нейтральною площиною.
- Б) Лінію перетину нейтральної і предметної площини, яка проходить через точку стояння паралельно основі картини.
- В) Паралельні лінії будь-якого напрямку, що лежать в горизонтальних площинах.

14. Головний промінь зору – це

- А) Перпендикуляр який проведений з точки зору на картину.

- Б) Вертикальна і горизонтальна лінії, положення яких обумовлено силою тяжіння.
- В) Відрізок лінії однакової довжини.
15. Головна точка картини – це
- А) Точка перетину головного променя зору з картиною яка розміщується на лінії горизонту.
- Б) Точка, що знаходиться на лінії горизонту.
- В) Точка, яка утворюється перетином ліній, що з'єднують вузлові, домінуючі точки форми між собою.
16. Площиною головного променя зору називають
- А) Площину одночасно перпендикулярну предметній і картинній площинам.
- Б) Площину перпендикулярну предметній і картинній площинам.
- В) Площину одночасно паралельну предметній і картинній площинам.
17. Головна лінія картини – це
- А) Лінія перетину головного променя зору з картиною. Вона розділяє її на праву і ліву частину.
- Б) Лінію перетину площини горизонту з нейтральною площиною.
- В) Лінію утворену при перетині площини горизонту з картиною.
18. Дистанційні точки розміщені на
- А) Лінії горизонту по обидві сторони від головної точки картини на відстані головного променя зору.
- Б) Лінії перетину картинної і предметної площини;
- В) Лінії перетину площини горизонту з нейтральною площиною.
19. Дистанційна відстань визначає
- А) Положення на лінії горизонту дистанційних точок і рівна довжині головного променя зору.
- Б) Положення на предметній площині .
- В) Положення точок на картинній площині.
20. Термін перспектива перекладається як
- А) «Бачити крізь».
- Б) Перспектива - це система зображення об'ємних предметів, розміщених в просторі на різній відстані від глядача, на площині картини, або креслення відповідно до зорового сприйняття предметів людиною.
- В) «Невидиме скорочення».
21. В період Античності перспективу розвивали
- А) Фалес,
- Б) Піфагор,

- В) Анаксагор,
- Г) Есхіл,
- Д) Демокріт,
- Ж) Ефкліт,
- З) Архімед,
- И) Аполлор
- І) Афінській,
- Й) Зевксіс.

22. В період Відродження перспективу розвивали

- А) Філіпо Брунелескі,
- Б) Паоло Учелло,
- В) Мозаччо,
- Г) Леон Баттіста
- Д) Альберті,
- Ж) П'єро делла Франческа,
- З) Леонардо да Вінчі,
- И) Альбрехт Дюрер,
- І) Гвідо Убальді.

23. В Класичний період перспективу розвивали

- А) Андреа дель Поццо,
- Б) Тейлор,
- В) Ламберт,
- Г) Жирар Дезарг.

24. На вітчизняних теренах перспективу розвивали

- А) Лосенко А.П.,
- Б) Шубєєв В.К.,
- В) Венеціанов О.Г.,
- Г) Зорянко С.К.,
- Д) Чистяков П.П.,
- Ж) Сапожніков А.П.

25. У Стародавньому Єгипті основним методом зображення тривимірного простору на площині був

- А) Креслярський метод.
- Б) Метод архітектора.
- В) Метод аналізу.

26. У Візантії основним методом зображення тривимірного простору на площині був

- А) Метод локальний аксонометрій та їх трансформацій.
- Б) Метод симетрії.
- В) Метод диметрії.

Рекомендована література:

1. Антонович Є. А., Васишин Я. В., Шпільчак В. А. Російсько-український словник-довідник з інженерної графіки, дизайну та архітектури: Навч. посібник. / Є.А. Антонович, Я.В. Васишин, В.А. Шпільчак – Львів: Світ, 2001. – 240 с.
2. Волкотруб И. Т. Основы художественного конструирования./ И.Т. Волкотруб – К.: Вища школа, 1988. – 191 с.
3. Зинченко В. П., Мунипов В. М. Основы эргономики. / В.П.Зинченко, В.М. Мунипов– М.: Изд-во Моск. ун-та, 1979. – 344 с.
4. Макарова М. Н. Перспектива. Учебное пособие для студ. пед инст. по худ. граф. спец./ М.Н. Макарова – М.: Просвещение, 1989. – 191 с.
5. Нестеренко О. И. Краткая энциклопедия дизайна./ О.И. Нестеренко – М.: Молодая гвардия, 1994. – 315 с.
6. Лазарев Е. Н. Дизайн машин./ Е.Н. Лазарев – Л.: Машиностроение, 1988. – 256 с.
7. Лазарев Е. Н. Бионика и художественное конструирование./ Е.Н. Лазарев – Л.: ЛДНТП, 1971. – 32 с.
8. Ратнічин В. М. Перспектива./ В.М. Ратнічин – К.: Вища школа, 1977. – 135 с.
9. Сапего И. Г. Предмет и форма./ И.Г. Сапего – М.: Советский художник, 1984. – 304 с.
10. Сомов Ю. С. Композиция в технике. / Ю.С. Сомов– М.: Машиностроение, 1977. – 272 с.
11. Шпара П. Е., Шпара И. П. Техническая эстетика и основы художественного конструирования./ П.Е. Шпара, И.П. Шпара – Киев, 1989. – 247 с.